

## **De Silberling collectie in breder perspectief, catalogusornamenten in de bouw**

De ingenieur J.C.L. Silberling start in het midden van de negentiende eeuw een gipsornament en kunstzandsteenfabriek in Amsterdam. Later breidt hij samen met zijn zoon onder de naam Silberling & Zoon zijn productie in Amsterdam uit met gips- en droogstucornamenten. In de loop van het bestaan van de onderneming worden diverse catalogusbladen door hem uitgegeven om zo zijn producten aan de man te brengen. Uit de beschrijvingen die hij op de catalogusbladen meevert blijkt zijn technische vooropleiding. Deze schetsen zijn een fantastisch hulpmiddel voor de stucadoor om de ornamenten en lijsten uit de Silberlingcollectie op een kunsthistorisch verantwoorde wijze aan te brengen.

Door de snelle groei in bouwproductie in de tweede helft van de negentiende eeuw neemt ook de behoefte toe aan het op industriële schaal vervaardigen van ornamenten zowel ter versiering van de gevels als van de interieurs. Op deze behoefte speelden onder andere Silberling & Zoon en de firma Bennewitz & Co in. Dat de tijd niet stilstond bij Silberling blijkt uit de latere catalogusbladen waarin ook Jugendstil, Art Deco en zogenaamde "moderne" ornamenten worden opgenomen. Ook in andere plaatsen waren er stucadoors die gegoten ornamenten leverden. In Utrecht was dit bijvoorbeeld de firma Th.Lutters, stucadoor en ornamentfabriek, en in Waddinxveen de fabriek Ruimzicht als cement- en ornamentenfabriek. Buitenlandse voorbeelden zijn de firma Maile und Blesch, königlichen Hofstuckateure in München, Widmann & Dýckerhoff uit Linz, Austin and Seeley en George Jackson Limited beide firma's uit Londen.

De ontwikkeling van het industrieel vervaardigde ornament was veel breder dan alleen het stucadoorswerk. Ook op het gebied van terra cotta, cementsteen, papier mâché, carton pierre, gietijzer en zink zijn er bedrijven te vinden die deze producten aan de man brachten. Door de vele wereldtentoonstellingen die vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw worden gehouden, bereiken deze industrieel vervaardigde producten een breed publiek.

In deze voordracht wordt een internationaal beeld geschetst van de ontwikkeling van het prefabriceren van bouwornamentiek, specifiek voor een project en masse voor gebruik op grote schaal.

**Wijnand V.J. Freling (1956)** is restauratiearchitect en promoveerde in 1993 aan de faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit Delft op het proefschrift "Stucwerk in Nederlandse woonhuis in de 17e en 18e eeuw".

Hij heeft een adviesbureau, Rocaille B.V., op het gebied van onderzoek en restauratie van historisch stuc- en pleisterwerk. Zijn portfolio omvat onder andere het Haagse stadhuis, de tentoonstellingsgalerij van het Mauritshuis in Den Haag, verschillende Koninklijke Paleizen, regeringsgebouwen, het oude stadhuis van Zutphen en andere historische interieurs met stucwerk.

Als beschermheer van het Nederlandse Stucadoorsgilde heeft hij les gegeven aan meester-stucadoors. Hij heeft veel lezingen gegeven en gepubliceerd over de geschiedenis van het interieurstucwerk in Nederland en omliggende landen.